

HEMSTÄLLAN

2021-03-26

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Hemställan om lagöversyn

Hemställan

Bokföringsnämnden (BFN) hemställer att 1 kap. 4 § årsredovisningslagen (1995:1554) ändras så att det klargörs att ett företag som har kontroll över en annan juridisk person anses vara moderföretag, oavsett om det äger andelar i den andra juridiska personen eller ej.

I samband med lagstiftningsarbetet bör frågan om ett företag kan ha mer än ett moderföretag analyseras.

En ändring av 1 kap. 4 § ÅRL förutsätter att motsvarande ändringar görs i bl.a. aktiebolagslagen (2005:551), lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar och stiftelselagen (1994:1220).

Bakgrund

Det har till och från under de senaste decennierna förts diskussioner om huruvida ett koncernförhållande bör anses föreligga i situationer då ett företag kontrollerar ett annat företag utan att det äger andelar i det företaget.

BFN har bedömt att ett företag i vissa fall ska anses vara dotterföretag till ett annat företag även om ägande av andelar saknas (se punkt 9.3 i BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3)). Denna uppfattning är emellertid tveksam givet den nuvarande utformningen av 1 kap. 4 § årsredovisningslagen. Gällande rätt synes förutsätta, för att ett koncernförhållande ska anses föreligga, att moderföretaget äger andelar i dotterföretaget eller i vart fall innehar mer än hälften av rösterna för andelarna i dotterföretaget.

Senast har frågan gällt om det ska anses föreligga ett koncernförhållande mellan å ena sidan företag som bedriver bostadsutveckling, inriktad på upplåtelse av bostadsrätter, och å andra sidan de bostadsrättsföreningar, som är kopplade till företagens verksamhet.

Det är relativt vanligt att noterade företag bedriver bostadsutveckling via nybildade bostadsrättsföreningar. Situationen kan då ofta vara den att företaget inte, i vart fall inte i formell mening, innehar några andelar i bostadsrättsföreningarna. Fråga har uppkommit om huruvida dessa föreningar ska omfattas av den koncernredovisning som upprättas av bostadsutvecklingsföretaget. Frågeställningen är aktuell för såväl företag som tillämpar internationella redovisningsregler (IFRS) som företag som tillämpar BFN:s regelverk K3.

Här får koncerndefinitionen i 1 kap. 4 § årsredovisningslagen betydelse. Utgör bostadsrättsföreningen dotterföretag till bostadsutvecklingsföretaget ska detta normalt upprätta en koncernredovisning.

När det sedan gäller vilka företag som ska omfattas av koncernredovisningen gäller skilda regler för olika företag.

I fråga om noterade företag är det tillämpningen av IFRS som avgör vilka företag som ska omfattas av en koncernredovisning. Såvitt gäller företag som tillämpar K3 är det emellertid årsredovisningslagens koncerndefinition som tillämpas när en bedömning görs av vilka företag som ska omfattas av en koncernredovisning.

Frågan om en bostadsrättsförening ska omfattas av en koncernredovisning har betydelse för när intäkter från de byggprojekt som bedrivs i bostadsrättsföreningen ska redovisas. Den får också på flera andra sätt betydelse för om bostadsutvecklingsföretaget måste upprätta en koncernredovisning och vad denna i så fall ska innehålla.

Enligt en skrivelse som inkommit till BFN är behovet av klargörande brådskande och rör många företag.

Utredningsförslag m.m.

Koncernbegreppet har behandlats av utredningen om Internationell redovisning i svenska företag (SOU 2003:71 s. 134). Utredningen lämnande följande förslag:

Koncerndefinitionen skrivs om så att det inte längre krävs att moderföretaget äger andelar i den juridiska personen för att det skall betraktas som en koncern. I stället uppställs ett krav på att moderföretaget har rätt att utöva eller faktiskt utövar ett ensamt bestämmande inflytande över den juridiska personen.

Frågan har även tagits upp av Utredningen om enklare redovisning (SOU 2009:46, s. 109 f.):

Sammanfattningsvis föreslår vi att kravet i 1 kap. 4 § 4 ÅRL på att ett företag ska äga minst en aktie eller annan andel i ett annat företag för att det ska utgöra moderföretag upphävs samt att koncerndefinitionen förtydligas så att det klart framgår att ett företag bara kan ha ett moderföretag. Detta kan t.ex. ske genom ett tillägg inledningsvis i punkt 4 som säger att om företaget ”i annat fall än som avses i 1–3” har rätt att ensamt utöva ett bestämmande inflytande. Härigenom klargörs att även de situationer som beskrivs i 1–3 innefattar ett ensamt bestämmande inflytande. Ett alternativ till att bara skriva om punkt 4 är att införa en helt ny koncerndefinition i enlighet med IAS-utredningens förslag. I så fall bör emellertid orden ”eller faktiskt utövar” i första stycket utgå för att förhindra att praktisk majoritet utgör

en koncerngrund. Vi har stannat för att föreslå sistnämnda alternativ och i likhet med IAS-utredningen anser vi att koncerndefinitionen bör kompletteras med en presumptionsregel efter mönster av intresseföretagsdefinitionen i 1 kap. 5 § ÅRL.

Redovisningsutredningens har anfört följande vad gäller koncernbegreppet i årsredovisningslagen (SOU 2014:22, 219 f.):

Utredningen bedömer därför att begreppen ”koncern”, ”moderföretag” och ”dotterföretag” har samma innebörd i det nya direktivet som i det tidigare direktivet. Därmed ger tillkomsten av det nya direktivet inte anledning att ändra ÅRL:s bestämmelser om vad som utgör ”koncern”, ”moderföretag” respektive ”dotterföretag”.

Det kan tilläggas att det nya direktivet i och för sig synes ge ett avsevärt större utrymme än det tidigare direktivet för koncerndefinitioner som inte innehåller något krav på att moderföretaget innehar en ägarandel i dotterföretaget. Utredningen har dock inte i denna fas av sitt arbete haft utrymme för att analysera närmare om detta utrymme bör utnyttjas.

Ingen av de nu angivna utredningarna har lett till någon ändring i årsredovisningslagens koncerndefinition.

Analys- och problembeskrivning

BFN:s uppfattning är att en generell översyn av koncerndefinitionen bör göras.

Koncerndefinitionen i årsredovisningslagen har i sak varit oförändrad sedan lagens tillkomst. Enligt BFN:s mening har den getts en mera begränsad utformning än vad som är nödvändigt med hänsyn till EU-rätten. Den är inte heller anpassad till IFRS.

Till detta kommer att uppräknigen i 1 kap. 4 § årsredovisningslagen av ”koncernsituationerna” vanligen anses vara uttömmande; ett koncernförhållande skulle alltså inte kunna föreligga i andra situationer. En sådan tolkning begränsar möjligheten att utveckla god redovisningssed.

Det kan noteras att i företag som redovisar enligt IFRS eller enligt standarden IFRS for SMEs krävs inget ägande av andelar för att bestämmande inflytande/kontroll ska anses föreligga.

Den nuvarande utformningen av bestämmelsen medför att ett bolag som vill undvika att konsolidera vad som i praktiken är ett dotterföretag kan göra det genom att konstruera ett ägarliknande förhållande mellan sig och det andra företaget med hjälp uteslutande av avtal, men undvika ett formellt ägande.

Lagens nuvarande utformning synes innebära att mer än ett företag kan uppfylla villkoren för att vara moderföretag.

BFN gjorde i februari 2001 en hemställan till Justitiedepartementet om en ändring av 1 kap. 4 § första stycket 4 årsredovisningslagen. BFN ansåg då att kravet på att ett företag måste äga andelar i ett annat företag för att klassificeras som moderföretag borde utmönstras.

I ljuset av den senare tidens utveckling anser BFN att det är angeläget att snarast överväga en sådan lagöversyn på nytt.

Denna hemställan har beslutats av BFN i plenum.

Sten Andersson
ordförande

Stefan Pärnhem
kanslichef